

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΟΓΙΟΥΣ ΜΑΣ

ΟΜΙΛΕΙ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ κ. ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ

σο άγνωστο και άν εινε στον πολυ κόσμο το έργο του Παλαμά, κανείς από τους νεοελληνας δεν άγνοεί το όνομα του ποιητου και όλοι τον θεωρούν ως τον μεγαλύτερον όλων των συγχρόνων Έλλήνων ποιητών.

Ο Παλαμάς, εμφανισθείς πρώτα-πρώτα με τα «Τραγουδια της Πατρίδος μου», ανεδείχθη με τον «Τάφον» και έμειναν στην μνήμη η «Ασάλευτη Ζωή» και της κατοπίνες του συλλογής. Μιά παράκλησι της διευθύσεως του «Μπουκέτου» να δοσούν τον ποιητή, μās φέρνει στο σπίτι του ένα φθινοπωρινό δειλινό της «Αθήνας.

Τό σπίτι του Παλαμά, τό ίδιο στο όποιον από δεκάδων χρόνων, από της έγκαταστάσεώς του ίσως στην «Αθήνα», κάθεται, βρίσκεται στην άρχη της οδού «Ασκληπιού», δίπλα στον παλιό «Μαύρο Γάτο», τό ιστορικό καφενεό των λογίων κ' άπέναντι στο Πολιτικό Νοσοκομείο. Ένα καλό, κτρινασιμένο σπίτι, που άπάνω στους έξωστες μερικά λουλούδια άνθίζουν μες στις γλάστρες.

Ο κ. Παλαμάς, στον όποιον ή κυρία του διαβιβάζει την παράκλησι μας, μās δέχεται άμέσως κ' ευχαρίστας στο Γραφείο του. Τό Γραφείο του ποιητου! Παντού βιβλιοθήκες με βιβλία, έκπονητάδες τομων στοιβαγμένον σφικτά. «Όλοι οι τοίχου εινε σεπασμένοι από βιβλία. Τό τραπέζι επίσης του ποιητου ξεχειλισμένο από της καινούργιες ξένες κ' ελληνικές έκδόσεις και διάφορα ευρωπαϊκά περιοδικά. Και μόνο σ' ένα κομμάτι τοίχου άφημενο έλεύθερο έπίκτηδας άπέναντι στο τραπέζι του ποιητου μερικές εικόνες και φωτογραφίες

Φωτογραφίες συγγενικές κ' εικόνες μεγάλων ποιητών που θάναζε ή μάζε ή ποιητής. Μέσο στο μισοσκόταδο του δωματιου μόνο ειναν Γκαίτε κ' ένα Βικτωρ Ουγκό κατορθώνουμε να ξεχωρίσουμε,

Ο ποιητής μās φαίνεται να ναρμονισμένος μέσα στον κόσμο των βιβλίων που τον περιστοιχίζει, προ'όλα τα χρόνια του, τα όποια μās λέει ή ίδιος παρακάτω, διατηρείται καλά κ' ή φωνη του πάλλει από μία νεανική δύναμη που άσφαλώς τα χρόνια δεν κατορθώνουν ποτέ να σβύσουν από την καρδιά ενός ποιητου.

Ανικονάνουμε στον ποιητή τό σκοπό της επίσκεψής μας: μία συνέντευξις. Σα να διατύξη κάπως και να θέλη ν' άποφύγη ένα τέτοιο θέμα, μα σε λίγο αρχίζει, γοργός και νεανικός στην όμιλία του, χωρίς να του διατυπώσουμε καμμία άπολύτως έρώτησι, να μās ληη :

— Άγαπητέ μου φίλε, τι θέλετε από μένα να μάθετε; Φαντάζεσθε ότι μπορώ να σας δώσω μία όποιαδήποτε πληροφορία ή μία γνώμη για ό τιδήποτε από αυτά που συμβαίνουν γύρω μας; Έ, εγώ άσφαλώς δεν θά είμαι σε τέτοια θέσι και μάλλον έσεις θά είστε σε θέσι να με πληροφορήσετε. Έχω περάσει τα έξηντα και ζω πειά άποτραβηγμένο μέσα στο σπίτι μου με της πνευματικές μου γνωριμίες και συμπάθειες κ' άν θέλετε άκόμη και με της πνευματικής μου άδυναμίες, γιατί πρέπει να ξέρετε, ότι άμα ένας διανοούμενος φθάση στην ηλικία μου, έχει της άδυναμίες του για όρισμένους συγχρόνους κ' εκρίτους, που άντιθεσι κ' άβγαλτοι άκόμα, τολμούν να ύψώνονται, να νοι αυτοί, μπροστά σ' αυτών των γίγαντα και να λένε από περιουπής ότι ή Ουγκό δεν ήταν μεγάλος ποιητής κ' ότι άνήκει πειά στην ιστορία της τέχνης ή και στη Γραμματολογία. Δέν είμαι πειά νέος κ' ούτε πηγαίνω που-

θενά κ' ούτε βλέπω κανένα, εύχαριστούμαι ως τόσο άμα οι άλλοι με θυμούνται κ' έρχονται και με βλέπουν. Από τό σπίτι μου πηγαίνω στο Πανεπιστήμιο κ' από το Πανεπιστήμιο κατ' ευθείαν στο σπίτι μου.

Τόν τελευταίο έξ άλλου καιρό ύπέφερα από συγχές άδιαθεσίες που με κρατήσαν για κάμποσο μέσα. Η μόνη μου έπαφή εινε με τα βιβλία μου, και με τη σκέψη μου.

Έδώ διακόπτουμε τον ποιητή και του λέμε :

— Φυσικά τό άποτραβηγμά σας αυτό θά έχη άλλου την άπόδοσι του, στο έργο σας, φυσικά.

— Βέβαια, μās άπαντά, δουλεύω όσο μπορώ, ταχτοποιώ τα παλιά μου έργα, τα διορθώνω, τ' άποκαθιστώ σε μία πνευματική ένότητα. Έοιμάζω έξαφνα μία σειρά, τα «Πρόσωπα και τα Πράγματα», ή όποία εινε ή δεύτερα σειρά των «Βοημών» και, φαντάζομαι πως συμπληρώνει ολόκληρο τό έργο μου. Αυτό τό βιβλίο άν βγη, θά εινε για μένα τό όμεγα της εργασίας μου, άσέγους άν κατοπιν άπ' αυτό έκδοθούν και άλλα, άν και μεταγενέστερα, θά εινε ένδιάμεσα.

— Τι άλλα έργα πρόκειται να έκδώσετε; ρωτάμε τον ποιητή

Να έκδώσω; δέν εινε αυτή ή λέξις. Δέν ξέρω και άν θά έκδώσω κανένα. Έδώ, για να είμαστε εν τάξει, πρέπει να προσθέσω ένα ίσως. Λοιπόν; ίσως να έκδώσω, εκτός του «Βαλαορίτου» μιάς μελετης που εκδίδει τώρα κοντά ή οίκος «Ελευθεροδάζη» για την έκπονηταστηρίδα του ποιητου, τη «Βυρονολατρεία» μία διάλεξη περι Βύρωνος, τους «Πεντασυλλάβους και τα Παθητικά Κρουσμιλήματα» μαζί με τους «Δειλούς και σκληρούς στίχους», όλα ποιήματα «Τό Τραγουδι του Καραϊσκάκη», ένα έργο που χρόνια τώρα τό παιδευομαι, δυό δράματα : τον «Καλλίμαχο και Αντροστή», τα «Φιλικά Γράμματα και Σημειώματα στο Περιθώριο» που τ' άπο, τελούν παρατηρήσεις και σκέψεις άπάνω στη ζωή και στην τέχνη, τα «Χρόνια μου», ένα έργο παρ'μοια και τον «Ψυχική». Έ, ποιάς ξέρει άπ' αυτά πσα και ποιά θά βγουν. Ίσως μάλιστα εν τώ μετεξυ να βγουν άλλα βιβλία που ούτε και μνημονεύονται παραπάνω που ούτε κ' εγώ ή ίδες τα έχω στο μυαλό μου. Ίσως.

Ρωφονιδυνούμε στον ποιητή μια έρώτησι για τους νέους μας ποιητες, έναν σκόπελο που θά ήθελε κ' ή ποιητής και έμεις να τον άποφύγουμε :

— Ά, μή μ' έρωτάτε για τους νέους. Δέν ξέρω, δέν ξέρω άπολύτως τίποτος. Που να τους παρακαλουθήσω. Δέν προφθάω καλά-καλά να παρακαλουθήσω τον έαυτό μου και την παχόσημα πνευματική κίνησι

Κ' έξ άλλου πολλοί άπ' αυτοίς με άγνοούν, προσθέτε μ' ένα μικρό παραπόνο, δέν μου στέλνουν τα βιβλία τους και τα περιοδικά τους. Τό να με άγνοούν δέν εινε σπουδαίο ζήτημα, γιατί καθώς σās εινε παραπάνω, πολλοί άπ' αυτούς δέν παραδέχονται τον Ουγκό, τό ζήτημα εινε ότι δέν θέλουν να με προσέξουν... Έγω πάντα τους έκτιμώ και τους άγαπώ κ' έλπίζω με πεποίθησι σ' αυτούς.

Έπειτα ή συζήτησις, ή όποία επεκτείνεται, περιστρέφεται γύρω από τους μεγάλους ποιητες του αιώνος μας, τό Βεράδου, τον Κλωντελ, τό Ντ' Ανουιντίλο κλπ. για τους όποιους ή ποιητής εκδηλώνει άποκαλύπτως τον μεγάλον θαυμασμόν του.

Η ώρα είχε περάσει πειά. Θά εινε περιπου όκτώ. Άποχαιρετάμε τον ποιητή, ή όποιος ευγενέστατα μās προσφέρει τό δημοσιεύμενον σημερα στο «Μπουκέτο» ποιημά του και φεύγουμε με τό μεγάλο μας κάπως άναπερωμένο ύστερ' από μία τέτοια συζήτησι μ' έναν από τους εκλεκτοτέρους και μεγαλύτερους άντιπροσώπους της νεοελληνικής διανοήσεως, που θά τιμούσε κάθε διανόησι.

Από τους «Δειλούς και Σκληρούς Στίχους»

Ού ψυχής σου εντός μου θλίψεις,
να έχω κυβερνάν τό νου,
του ρυθμού ψυχή και του ύψους,
και ή ψυχή του ζεσεσμού,
το ελερικό, το κύμα, κ' αμάματα,
η άδναρο σου λαχουδύ,
το δειλίσσοδο αίσθη Κίρμυ,
καχυρίνο τό ραβδί,
μη θρηπίση να χυρίση,
η ή καλαρα εσ' η ή σίχη,
ένα σφιχλαγμαζοσα άνας,
γιας δέν άνας δός, η ψυχή,
ένα σφιχλαγμαζοσα άνας
σου κείνη.

Κοσμή Παλαμάς

30.8.1924